

Küresel Salgının Tıp Eğitimi Üzerine Etkileri ve Uzaktan Eğitim Tecrübesi

The Effect of Pandemic on Medical Education and Distance Learning Experience

Mustafa Kasım Karahocagil* (ORCID: 0000-0003-4807-4482)

Muttalip Çiçek*, (ORCID: 0000-0002-5171-7306)

Ali Güneş * (ORCID: 0000-0001-2345-6789)

* Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kırşehir, Türkiye.

Sorumlu Yazar: Muttalip Çiçek, E-Posta: muttalipcicek@hotmail.com

Özet

Uygulama ve beceri eğitimlerinin yoğun olması nedeniyle tıp eğitiminin tamamen uzaktan yapılması günümüze kadar hiç tartışma konusu yapılmadı. Modern tıp eğitimi böyle bir küresel salgınla ilk kez karşılaştı. Bu sebeple uzaktan tıp eğitimi yapmaya kimse hazırlıklı değildi. E-öğrenme uygulamaları tıp eğitimi içinde yaygınlığını giderek artıracak görülmektedir. Örgün eğitim için geliştirilen ve öğrenme yönetim sistemi olarak tanımlanan yazılımlar, asenkron uzaktan eğitimlerin yapılabildiği ve senkron eğitim uygulamalarının entegre edilebildiği bir platform sağladığı için uzaktan eğitimde kullanıma uygundur. Böyle bir öğretim yönetim sistemini eğitim öğretim

Anahtar sözcükler:

Tıp eğitimi, Uzaktan Eğitim, Pandemi

Keywords:

Medical Education, Distance Education, Pandemic

Gönderilme Tarihi

Submitted: 16.09.2020

Kabul Tarihi

Accepted: 16.10.2020

hayatımızın başından beri yaklaşık dört yıldır kullandığımız için bu süreçte tıp eğitimimizi kesintiye uğratmadan sürdürebildik. Ancak tıp eğitiminin temel hekimlik uygulama ve becerilerinin uzaktan eğitimle verilmeyeceği, elektronik ortamlarda yapılan sınavlarda güvenlik sorununun en önemli kısıtlılık olduğu yaşanarak görülmüştür.

Abstract:

Distance education for medical students was not a debate until now due to intensive practice and skill trainings. Modern medical education has experienced a pandemic for the first time. For this reason, nobody was ready to distance medical education. It been predicted that spread of online-learning applications in medical education will gradually increase. The softwares developed for traditional education and defined as a learning management systems are suitable for use in distance education as they provide a platform where asynchronized and synchronized lessons are given if the applications are integrated. Due to the fact that, we have employed a learning management system since the beginning of medical education, we have been able to proceed education of medical students without obstacles. However, it has been observed that the basic medical practice and skills cannot be given by distance education, and security issues are the most important limitation in the exams of distance education.

Künye: Karahocagil MK, Çiçek M, Güneş A. Küresel Salgının Tıp Eğitimi Üzerine Etkileri ve Uzaktan Eğitim Tecrübesi. Tıp Eğitimi Dnyası. 2021;20(60-1): 87-90

Giriş

Tıp eğitimi, temel amacı iyi hekim yetiştirmek olan yaşam boyu süren bir eğitimidir (1) Hekimlerin eğitimi Flexner raporundan bu zamana kadar tartışılmakta ve sürekli gelişmektedir. Önce bilim temelli bir müfredat önerisi ile ortaya çıkan bu tartışmalar, yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren öğreten merkezli pasif eğitimden öğrenen merkezli aktif eğitim ve probleme dayalı öğrenmeyi öncelleyen entegre eğitime doğru evrildi. Günümüzde ise klinik-olgu temelli yaklaşım, kanıta dayalı tıp uygulamaları ve simülasyonlarla güçlendirilmiş yeterlilik odaklı bir dönüşürücü tıp eğitiminden bahsedilmektedir (1-3).

Globalleşen günümüz dünyasında bilgi teknolojilerinde ortaya çıkan gelişmeler bilgiye erişimi kolaylaştırdı. Tıp eğitiminde artan bilgi yükü, öğrenen merkezli uygulamaların yaygınlaşması, teknoloji ve iletişim araçlarındaki hızlı gelişimin etkisi ile e-öğrenme uygulamaları yaygın olarak kullanılmaya başlandı. Örgün eğitim için geliştirilen ve Öğrenme Yönetim Sistemi olarak tanımlanan yazılımlar, senkron-asenkron uzaktan eğitimde etkili bir şekilde kullanılır oldu (4). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Tıp Fakültesi olarak Ahi Yeterliliğe Dayalı Eğitim Projesi (AYDEP) kapsamında geliştirilen bir öğrenme yönetim sistemini dört yıldan beri asenkron uzaktan eğitim için kullanmaktayız. Covid-19 pandemisi nedeniyle örgün eğitime ara verilmesi üzerine 30 Mart 2020 tarihinden itibaren bu yazılım, senkron uzaktan eğitim için geliştirilerek kullanılmaya devam edilmiştir.

Olgu

2016-2017 eğitim öğretim yılında tıp eğitimine başlayan Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Tıp Fakültesinin küresel pandemi nedeniyle eğitim öğretime ara verildiğinde ilk dört dönemde öğrencisi mevcuttu. Tıp Eğitim Anabilim Dalı açılmış olmasına rağmen henüz bir öğretim üyesi istihdam edilemediği için aktifleştirilememiştir. Bu sebeple uzaktan eğitim süreci, Mezuniyet Öncesi Eğitim Komisyonu (MÖEK) tarafından yürütülmüştür. MÖEK Tıp Eğitimi Öğrenci Kurulu (TEÖK) ile sık sık toplantılar ve anketler yaparak ve diğer iletişim-geri bildirim yöntemleri kullanılarak öğrencilerimiz ve öğretim üyelerimiz sürecin yönetimine aktif olarak dâhil etmiştir.

YÖK tarafından alınan yüzyüze eğitim öğretime ara verilmesi ve uzaktan eğitim yoluyla eğitim öğretim yılının tamamlanması kararı üzerine, Tıp Fakültesi Dekanlar Konseyi Yürütme Kurulu ve TEPDAD önerileri takip edilerek, teorik derslerin uzaktan verileceği uygulamalı eğitimlerin ise yaz döneminde telafisinin yapılacağı bir yöntem benimsendi. Eğitim öğretime başladığımızdan beri kullandığımız AYDEP sistemi üzerinde, bütün eğitimcilerin derslerinin belirtke tabloları, yeterlikleri, öğrenim hedefleri, ders notları, diğer ders kaynakları ve öğrenim hedeflerine girilen soru bankası mevcuttu. Öğrencilerimiz asenkron olarak ders izlenceleri, ders notu ve materyalleri ve beceri kılavuzlarına zaten 4 yıldır erişebildikleri için uzaktan asenkron eğitime çok kolay adapte oldular. Uzaktan senkron/canlı dersleri için AYDEP sistemine ilgili firma tarafından açık kaynak kodlu bir yazılım entegre edilerek hızlı bir şekilde bütün derslerimizin canlı yapılabileceği bir uzaktan eğitim platformu kendi sunucularımız üzerinden kullanıma açıldı. Böylece teorik derslerin tamamı ve uzaktan eğitime uygun uygulamalı dersler AYDEP sistemi üzerinden canlı olarak yapıldı. Uygulama ve mesleki beceri dersleri için kılavuzlar tamamlandı ve uygun olanlar için maket üzerinde veya laboratuvar ortamında video çekimi yapılarak AYDEP sistemine yüklenildi veya hazır eğitim videoları bulunan bazı uygulamaların linkleri AYDEP sisteminden paylaşıldı. Yapılan bütün canlı dersler kendi sunucularımız üzerinde kayıt altına alınarak bütünleme sınavları sonrasına kadar asenkron uzaktan erişime açıldı.

Dönem 1, 2 ve 3 için uygulamalı dersler nispeten az olduğu için sorun yaşanmazken, dönem IV staj bloklarında dosya başı olgu temelli değerlendirmeler (OTD) ve senaryolar üzerinden olgu çözümleri yapılan öğrenci polikliniği uygulamaları uzaktan yapılarak, yüzyüze yapılacak uygulama sayısı ve saati önemli oranda azaltıldı. Uzaktan yapılamayacak uygulamalı dersler ve mesleki beceri eğitimleri ise yaz döneminde telafi programı uygulamak üzere ertelendi. Ancak Temmuz ayı ortasına ertelenen telafi eğitimleri yerelde yaşanan vaka sayısındaki ani artış nedeniyle yeni eğitim öğretim yılı başına ertelenmek zorunda kalmıştır. Malesef ulusal çapta vaka sayılarında istenen azalma olmadığı için YÖK ve

Senato kararları çerçevesinde bu telafi programı da uygulanamamış ve uygulamalı eğitim telafilerinin önümüzdeki eğitim öğretim yılı içinde yapılması planlanmıştır.

Ölçme değerlendirme süreçleri mevcut Ölçme Değerlendirme Kurulu (ÖDK) üzerinden yürütüldü. Öncelikle ÖDK tarafından hazırlanan anket öğrencilere uygulandı. Öğrencilerimiz internet erişiminin ve donanımlarının yeterli olmayacağı ve adaletsiz bir sınav süreci olacağı gibi gerekçelerle büyük oranda sınavların yüzüze yapılmasını istediler. Bu anket üzerine önce yüzüze sınav takvimi hazırlandı. Fakat pandeminin hız kesmemesi ve YÖK'ün aldığı kararlar gereği bütün formatif sınavlar iptal edilerek, kurul sonu sınavları ÖDK denetiminden geçen soru bankamız kullanılarak çevrimiçi E-test yöntemiyle yapıldı. Sınavlar öncesinde çevrim içi sınavlar için usul ve esaslar yayınlanarak öğrenciler bilgilendirildi ve her öğrenciye sınav için gerekli internet erişimi, bilgisayar, kamera ve kulaklık temin etmesi istendi. Çoklu seçmeli, açık uçlu ve boşluk doldurma sorularının kurul içindeki oranları artırıldı. Kurul sonu sınav soru sayıları %20 oranında düşürüldü ve ders soru barajı kaldırıldı. Kuramsal sınavlarda sınav 15 sorudan oluşan paketlere bölündü, her öğrenci grubuna farklı paket dağıtıldı ve öğrencilere kendi paketi içindeki sorularına geri dönebilme imkânı sağlandı. Öğrenciler 10 kişilik gruplar halinde bir eğiticinin gözetimi altında sınava alındı Sınav esasında herkesin aynı anda kamera açması sistemsel nedenlerle mümkün olmadı. Ancak aralıklı olarak öğrenci kameraları komutla açtırıldı, sürekliliği açık olan mikrofondan ses kaydı ve takibi uygulandı. Bütün sınavlar kayıt altına alındı. Dönem IV' de ise staj boyunca uzaktan senkron uygulanan OTD ve öğrenci polikliniğinden alınan formatif sınav, staj sonu olgu sorularından oluşan kuramsal E-test ve OSCE sınavı yerine yapılandırılmış E-sözlü sınavları uygulandı.

Uzaktan yapılan ölçme değerlendirme uygulamalarında sınav güvenliği sorunu en önemli sorun olarak görünmektedir. Dönem 1, 2 ve 3 için uygulanan E-test yöntemi maalesef en fazla güvenlik sorunu yaşanan sınav tipi olmuştur. Dönem 4 için uygulanan ölçme değerlendirme yönteminde sınav çeşidinin ve sayısının artırılması, staj boyunca yapılan formatif sınavlar, staj sonunda olgu temelli

sorulardan oluşan kuramsal E-test ve nihayetinde kamera karşısında yüzüze yapılandırılmış E-sözlü uygulaması daha güvenilir bir ölçme değerlendirme imkânı sunmuştur. Tüm gayretimize rağmen eğitim programımızın mesleki beceri ve uygulamalı eğitimlerinin istenilen düzeyde verildiğini söylemek mümkün olmamış, pandeminin seyri nedeniyle telafi uygulamaları önümüzdeki eğitim öğretim yılına ertelenmek zorunda kalmıştır.

2020-2021 eğitim öğretim döneminde uzaktan eğitim yapılırsa eğitim materyallerinin ve ders içeriklerinin zenginleştirilmesi ve Küçük grup etkinliklerinin artırılması amaçlanmaktadır. Daha güvenilir bir sınav sistemi için sınav tipi ve sayısı artırılabilecek, ders süreçleri içine serpiştirilen formatif sınavlar yapılmaya çalışılacaktır. Bunun yanında sorulara ayrılan süre artırılarak cevaplanan sorulara geri dönüş uygulaması kaldırılacaktır. Yine olguya dayalı soru tiplerinin, yorum gerektiren soruların, çoklu seçmeli, açık uçlu ve boşluk doldurma soru tiplerinin ağırlığının artırıldığı sınavlar oluşturulacaktır.

Yaşanan bu küresel salgın tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kalıcı değişiklikleri tetiklemiştir. Özellikle bundan sonra ve öğrenme yönetimi sitemlerinin kullanımı ve senkron/asenkron uzaktan eğitim uygulamaları tıp eğitiminin vazgeçilmez komponentleri haline gelmiştir. Fakültemizde bir Tıp Eğitim Anabilim Dalı açılmış olmakla birlikte henüz bir öğretim elemanı istihdam edilememesi, pandemi nedeniyle yaşanan yeni eğitim ortamları ve yeni metodlar yüzüze eğitimde yaşadığımız sorunları derinleştirmiştir.

Benzer Tıp fakültelerin dekanları ile bir grup oluşturan ve bu gruba tıp kökenli YÖK üyelerini ekleyen ve toplantı organizasyonu yapan tıp dekanlar konseyi pandemi sürecinde önemli bir destek rolü üstlenerek sorunların çözümüne katkı sağlamıştır. Bu şekilde özellikle Tıp Fakültelerinin iyi uygulama örnekleri ve tecrübe paylaşımları yol gösterici olmuştur.

Sonuç

Özellikle beceri ve uygulamalı eğitimlerinin yoğun olduğu dönemlerde temel hekimlik uygulama ve becerilerinin uzaktan eğitimle verilmeyeceği, elektronik ortamlarda yapılan sınavlarda güvenlik sorununun en önemli

kısıtlılık olduğu yaşanarak görülmüştür. Çağımızın bir bilgi ve teknoloji çağı olduğu ve tıp eğitiminin öğrenen merkezli aktif bir eğitime evrildiği düşünüldüğünde E-öğrenme uygulamaları tıp eğitimi içinde yaygınlığını giderek artıracığı görülmektedir. Ancak mücbir sebepler dışında tıp eğitiminin tamamen uzaktan eğitim yöntemleri ile yapılması beklenen yetkinlik ve yeterlikler için uygun değildir. Bu noktada senkron/asenkron uzaktan eğitimin ve E-öğrenmenin örgün tıp eğitimini destekleyici uygulamalar olduğu düşünülerek hibrit/karma bir tıp eğitim yöntemi benimsenmesi daha doğru olacaktır.

Kaynaklar:

1. Sayek İ. Tıp eğitiminin gelişimi ve değişim: 21. yüzyılda tıp eğitimi. Sayek İ, Turan S, Naçar M, Akalın AA. Tıp Eğitici El Kitabı. Güneş Tıp

Kitapevleri, 1. Baskı, 2016, 3-11.

2. Frenk J, Chen L, Bhutta ZA et all. Health professionals for a new century: transforming education to strengthen health systems in an interdependent World. Lancet. 2010 Dec 4;376(9756):1923-58. doi: 10.1016/S0140-6736(10)61854-5. Epub 2010 Nov 26.

3. World Federation of Medical Education. The Edinburgh Declaration Medical Education. <http://wfme.org/projects/wfme-publications/99-the-edinburgh-declaration/file>: 1988. [15.01.2016]

4. Onan A, Gökpınar E. Tıpta E-öğrenme. Sayek İ, Turan S, Naçar M, Akalın AA. Tıp Eğitici El Kitabı. Güneş Tıp Kitapevleri, 1. Baskı, 2016, 195-202.